

# Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları: Hacettepe Üniversitesi Örneği

## Teacher Candidates' Attitudes Towards the Teaching Profession: The Example of Hacettepe University

Muhammet İbrahim AKYÜREK

### ÖZ

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik kesitsel tarama modeli biçimindedir. Araştırmanın örneklemini, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimlerini sürdüren toplam 489 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Tanel, Şengören ve Tanel (2007) geliştirilen "Öğretmenlik mesleğine bakış açısı tutum ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracı, 2019-2020 öğretim yılı Mart ayı içerisinde, öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından gerekli ön açıklama yapılmak suretiyle uygulanarak veriler toplanmıştır. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algıların "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar cinsiyet, yetiştiği mekân ve ekonomik durum değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun olumlu olmasını sağlamak amacıyla öğretmenlik meslek seçiminin etkin bir rehberlikle daha bilinçli seçimi sağlanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** Öğretmen adayı, Öğretmenlik mesleği, Tutum

### ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the attitudes of pre-service teachers towards the teaching profession according to their perceptions. This research is in the form of a cross-sectional survey model aiming to determine the attitudes of pre-service teachers towards the teaching profession according to their perceptions. The sample of the study consists of 489 students who continue their education in the Faculty of Education at Hacettepe University. In the study, "Perspective attitude scale towards the teaching profession" developed by Tanel, Şengören and Tanel (2007) was used to determine the attitudes of teacher candidates towards the teaching profession according to their perceptions. The measurement tool used in the study was applied to the teacher candidates in March 2019-2020 academic year by the researcher, and the data were collected. It has been observed that the perceptions about the attitude towards the teaching profession are at the level of "indecisive". It was found that there is a significant difference between the perceptions about attitude towards the teaching profession according to the class variable. The perceptions about the attitude towards the teaching profession did not differ significantly according to the variables of gender, place of education and economic situation. In order to ensure a positive attitude towards the teaching profession, an effective guidance will be helpful in enabling those to choose the teaching profession more consciously.

**Keywords:** Teacher candidate, Teaching profession, Attitude

Akyürek M. İ., (2020). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 10(3), 524-530. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.412>

Muhammet İbrahim AKYÜREK (✉)

ORCID ID: 0000-0001-9122-471X

Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, Ankara, Türkiye

Etimesgut Science and Art Center, Ankara, Turkey

i\_akyurek56@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received : 15.05.2020

Kabul Tarihi/Accepted : 15.10.2020

## GİRİŞ

Mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmek, meslek seçimi ve tercihleri için önemlidir. Bireyin seçme özgürlüğünü gerçek tercihler yaparak kullanabilmesi için ne istediğini, ayrıca fiziksel, zihinsel ve ekonomik olanaklara ne derece sahip olduğunu ve hayatta hangi durumları neden istediğini fark etmesi ve bilmesi gerekir. Bunun yanı sıra, gerçek bir seçim ve olumlu bir tutum geliştirmek için var olan seçenekler, gerekli nitelik ve sağladığı şartlar bağlamında da değerlendirilmelidir. Yetenek ve ilgilerin tanımlanarak ölçülmesi, ihtiyaçların/isteklerin arka planındaki faktörlerin belirlenmesi hususunda rehberlik ve psikolojik danışma bilim dalının verileri zenginleşmekte ve kişiye yönelik bilgimiz artmaktadır. Çağdaş eğitim paradigmaları, kişinin meslek tercihi sırasında ihtiyaç ile ilgilerini fark edebilmesini, bu durumları karşılayabilecek meslekleri belirleyerek en uygun olanı tercih edebilmesini ve mesleğe yönelik olumlu bir tutum geliştirilmesini vurgulamaktadır. Kişinin mesleğinin yapısına uygun olmaması; mesleğin benlik algısına uymayacağı, benlik algısına uygun olmayan bir meslekte başarılı olamayacağı, başarılı olması için çaba harcamayacağı ve sonuçta mutsuz olacağı anlamına gelmektedir (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007). Meslek seçiminin ve mesleğe ilişkin tutumun başarı/mutluluk için gerekli ve önemli olduğu bir meslek de öğretmenliktir.

Bir eğitim sisteminin genelde toplumlarda üç unsur üzerine kurulmuş olduğu ifade edilebilir. Bunlar; öğretme, öğrenci ile eğitim programları şeklinde belirtilebilir. Eğitimin etkili olup, amaçlarını maksimum düzeyde gerçekleştirebilmesi için bu unsurlar arasında bir uyum olmalıdır. Bir unsurun gerekli özelliklerden yoksun olması, eğitim sürecine doğrudan etkide bulunur. Fakat üç unsur arasında yer alan öğretmenin, öğrenci ile eğitim programlarını etki gücünün diğerlerinden fazla olduğu ifade edilebilir (Katkat ve Mızrak, 2003). Bu sebeple öğretmen adayları, mesleklerini daha etkin/başarılı bir biçimde yapabilmek için meslek formasyonu ile mesleki alan bilgisi bakımından yeterli, mesleki olumlu tutum geliştirmiş kişiler olarak yetiştirilmelidir (Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu, 2009). Öğretmen yetiştiren kurum ve kuruluşların öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayacak uygulamalara gereksinim duyulduğu ifade edilebilir. Pek çok araştırma, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumlarının olumlu olmasının iş doyumuna önemli bir etkide bulunduğunu göstermektedir (Tanrıoğan, 1997).

Eğitimde etkililik ve verimliliği etkileyen en önemli unsurlardan biri öğretmendir. Toplumsal değerlerin korunması, devam ettirilmesi ve güncel birtakım değerlerin kazandırılması sürecinde öğretmen en önemli etmendir. Pek çok çalışmada, ders öğretmenin olumlu tutumunun öğrenci başarısını etkileyen önemli bir unsur olduğu vurgulanmıştır (Tezel, Gençten ve Abacı, 2001; Uz ve Eryılmaz, 1999; Üstüner ve Sancar, 1999).

Bilmek ile bu bildiklerini öğretmek, öğretmede olması gerekli temel niteliklerdendir. Konuya hâkim olarak öğrencilerine en uygun yöntemle aktarabilmek ve yeniliklere açık olmak önemli özellikler arasında bulunmaktadır. Öğrencilere esnek davranabilme, planlı ve programlı çalışma, öğrencilere objektif ve adil davranabilme, sınıf düzenini sağlayabilme, zengin ve güzel bir

dile sahip olabilme, öğrencilerin kişisel özelliklerini göz önünde bulundurabilme, öğrencilere dostça ve sıcak davranabilme öğretmede olması gerekli temel niteliklerdir. Çocukluk/gençlik çağlarında çok önemli bir yetişkin modeli olan öğretmenin, sınıfta öğrettiklerine ek olarak genel davranış ve tutumları da öğrenci üzerinde etkilidir (Oktay, 1991).

Ahmad, Said, Zeb, Sihatullah ve Rehman (2013), öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutumlara sahip öğretmenlerin öğretme ve öğrenme süreçlerinde daha başarılı olduklarını ve akademik etkinliklere istekli bir şekilde katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğretmen adaylarına verilen eğitim, onların öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine aracılık edebilmelidir (Johnson and Howell, 2005). Eğitim Fakülteleri'nde okuyarak geleceğin öğretmenleri olacak öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi duyup sevebilmeleri, mesleklerini başarıyla yerine getirmeleri için bir ön şarttır. Öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumları, öğretmenliğin yürütülmesinde büyük öneme sahiptir (Erdem ve Anılan, 2000).

Öğretmen olacakların/olmak isteyenlerin veya öğretmen adaylarının öncelikli olarak öğretmenlik mesleğini sevebilmelerine ilişkin inançları önem arz etmektedir. Bu sevmeye inancı beraberinde mesleğe karşı olumlu tutumu getirebilecektir. Olumlu tutum da öğretmenliğin etkili ve verimli bir biçimde sürdürülmesini sağlayabilecektir. Böylece eğitimde başarının en önemli kilidi açılmış olabilecektir. Ayrıca alanyazın incelendiğinde, özellikle farklı branşlardaki, öğretmen adaylarının karşılaştırmalı olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelendiği yeterli sayıda araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle, özellikle farklı branşlardaki, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi, öğretmenlik mesleğinin daha nitelikli yapılabilmesi için önemlidir. Ayrıca bu inceleme, başta Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) olmak üzere üniversitelerde öğretmen yetiştiren programlara ve eğitim alanı uzmanlarına/alanyazınına rehberlik edebilir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlemektir. Bu doğrultuda belirlenen alt problemler şunlardır:

1. Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, bölüm, yetiştiği mekân, ekonomik durum) bağlamında farklılık göstermekte midir?

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik kesitsel tarama modeli biçimindedir. Tarama modelinde, araştırmadaki kişi ya da konular bulunduğu koşullar içinde olduğu şekilde betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2015). Kesitsel tarama modelinde, betimlenecek değişkenler (tutum gibi) bir seferde ölçülür. Bu amaçla, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, bölüm, yetiştiği mekân, ekonomik durum) bağlamında belirlenmeye çalışılmıştır.

**Tablo 1:** Demografik Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kız	438	89.6
	Erkek	51	10.4
Sınıf	1.sınıf	216	44.2
	2.sınıf	48	9.8
	3.sınıf	69	14.1
	4.sınıf	156	31.9
Bölüm	Okul öncesi öğretmenliği	333	68.1
	Sınıf öğretmenliği	120	24.5
	Türkçe öğretmenliği	36	7.4
Yetiştği mekân	İl	363	74.2
	İlçe	126	25.8
Ekonomik durum	Düşük	36	7.4
	Orta	420	85.9
	Yüksek	33	6.7
Toplam		489	100

### Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2019-2020 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi “lisans öğrencileri (öğretmen adayları)” oluşturmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Stratejik Planı (2017/2021)’na göre, araştırma evrenindeki toplam öğrenci sayısı 3915’tir (Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2020).

Araştırmanın örneklemini, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenimlerini sürdüren toplam 489 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin örnekleme alınması, seçkisiz örnekleme yöntemleri arasında yer alan basit seçkisiz örnekleme ile gerçekleştirilmiştir. Seçkisizlik, örneklemede temel alınan birimlerin örnekleme için seçilme ihtimallerinin eşit olmasını ifade eder (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Tablo 1’de, demografik değişkenlere (cinsiyet, sınıf, bölüm, yetiştği mekân, ekonomik durum) ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre oran olarak kızların %89.6 ile, erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Sınıf değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %44.2 ile 1.sınıf, en az orana sahip grubu ise %9.8 ile 2.sınıf grubundaki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bölüm değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %68.1 ile Okul öncesi öğretmenliği, en az orana sahip grubu ise %7.4 ile Türkçe öğretmenliği grubundaki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Yetiştği mekân değişkenine göre oran olarak il merkezinde yaşayanların %89.6 ile, ilçede yaşayanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Ekonomik durum değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %85.9 ile orta, en az orana sahip grubu ise %6.7 ile yüksek gruptaki öğretmen adayları oluşturmaktadır.

### Veri Toplama Araçları

Çalışmada öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Tanel, Şengören ve Tanel (2007) geliştirilen “Öğretmenlik mesleğine bakış açısı tutum ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeğin tercih edilmesinin nedeni, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların belirlenmesine yönelik en güncel ölçek olmasıdır. Ölçek 5’li Likert tipindedir. Ölçeğin orijinali 17 madde biçiminde tek boyut olarak hazırlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ile daha yüksek bir değerde olması test puanlarının güvenilirliği bağlamında genel anlamda yeterlidir (Büyüköztürk, 2013).

Ölçekte yer alan maddeler için yanıtlanan seçenekler ve puan aralıkları Tablo 2’de gösterilmiştir.

### Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma yapmak amacıyla hazırlanan veri toplama aracının uygulanabilmesi için birtakım gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracı, 2019-2020 öğretim yılı Mart ayı içerisinde, öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından gerekli ön açıklama yapılmak suretiyle uygulanarak veriler toplanmıştır.

**Tablo 2:** Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı Tutum Ölçeği Maddelerine Yönelik Seçenekler ve Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puan	Puan Aralığı
Hiç katılmıyorum	1	1.00 – 1.80
Katılmıyorum	2	1.81 – 2.60
Kararsızım	3	2.61 – 3.40
Katılıyorum	4	3.41 – 4.20
Tamamen katılıyorum	5	4.21 – 5.00

Kullanılacak istatistik analiz türlerinin belirlenmesi için öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Büyük gruplar üzerinden toplanan verilerin, normal dağılıma yakın olduğu kabul edilerek parametrik istatistikler seçilebilir. Dağılımın normal dağılımdan aşırı sapma göstermediği biçiminde bir varsayımı ileri sürebilmek için genellikle örneklem büyüklüğü 30 ile daha büyük olarak gösterilmektedir. Ancak sosyal bilimlerde birçok çalışma, özellikle de deneysel çalışmalar, daha küçük gruplar üzerinde gerçekleştirilmektedir. Alanyazında, alt grupların her birinin büyüklüğünün 15 ile daha yüksek olması hâlinde parametrik bir istatistiğin kullanılmasının, analizde hesaplanacak “p” anlamlılık düzeyinde önemli bir sapmaya neden olmadığına dair incelemelere rastlanmaktadır (Büyüköztürk, 2013). Bu bağlamda, araştırmanın alt problemlerinin sınanması için parametrik test teknikleri seçilmiştir. Bu kapsamda verilerin çözümlenmesi doğrultusunda, öncelikle frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ayrıca iki alt kategorili değişkenlerde bağımsız örneklem için t-testi; üç ya da daha fazla alt kategorili değişkenlerde ise ANOVA (tek yönlü varyans analizi) uygulanmıştır. ANOVA sonucunda, grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır.

### BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında; öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Tablo 3’te, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algıların “kararsız” düzeyinde ( $\bar{x}=3.20$ ) olduğu görülmektedir.

**Tablo 3:** Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik Betimsel İstatistikler

Boyut	n	$\bar{x}$	SS
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	489	3.20	.19

**Tablo 4:** Cinsiyet Değişkeni Bağlamında, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	Kız	438	3.20	.19	487	.34	.73
	Erkek	51	3.19	.13			

\* $p<.05$ .

**Tablo 5:** Sınıf Değişkeni Bağlamında, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik ANOVA Sonuçları

Boyut	Sınıf	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı fark
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	1. sınıf	216	3.23	.19	7.81	.00*	1. sınıf-3. sınıf, 4. sınıf-3. sınıf
	2. sınıf	48	3.16	.22			
	3. sınıf	69	3.11	.17			
	4. sınıf	156	3.22	.17			

\* $p<.05$ .

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında; öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, bölüm, yetiştiği mekân, ekonomik durum) bağlamında incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni bağlamında, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik t-testi sonuçlarına Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir,  $t(487) = .34, p > .05$ . Bu bulgu, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Sınıf değişkeni bağlamında, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik ANOVA sonuçlarına Tablo 5’de yer verilmiştir.

Tablodaki analiz sonuçları; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir,  $F = 7.81, p < .05$ . Başka bir deyişle, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar, sınıf değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde değişmektedir. Sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; 1. sınıf ( $\bar{x} = 3.23$ -kararsız düzeyinde) ve 4.sınıf ( $\bar{x} = 3.22$ -kararsız düzeyinde) gruplarındaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik algılarının 3. sınıf ( $\bar{x} = 3.11$ -kararsız düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bölüm değişkeni bağlamında, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik ANOVA sonuçlarına Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablodaki analiz sonuçları; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir,  $F = 3.66, p < .05$ . Başka bir deyişle, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar, bölüm değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde değişmektedir. Bölümler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; Sınıf

**Tablo 6:** Bölüm Değişkeni Bağlamında, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik ANOVA Sonuçları

Boyut	Bölüm	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamli fark
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	Okul öncesi öğretmenliği (1)	333	3.19	.19	3.66	.02*	2-1
	Sınıf öğretmenliği (2)	120	3.24	.18			
	Türkçe öğretmenliği (3)	36	3.21	.19			

\* $p < .05$ .**Tablo 7:** Yetiştigi Mekân Değişkeni Bağlamında, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik T-Testi Sonuçları

Boyut	Yetiştigi mekân	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	İl	363	3.20	.19	487	.55	.57
	İlçe	126	3.21	.17			

\* $p < .05$ .**Tablo 8:** Ekonomik Durum Değişkeni Bağlamında, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutuma Yönelik ANOVA Sonuçları

Boyut	Ekonomik durum	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamli fark
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum	Düşük	36	3.20	.27	1.00	.36	---
	Orta	420	3.20	.18			
	Yüksek	33	3.16	.11			

\* $p < .05$ .

öğretmenliği ( $\bar{x} = 3.24$ -kararsızım düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik algılarının Okul öncesi öğretmenliği ( $\bar{x} = 3.19$ -kararsızım düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yetiştigi mekân değişkeni bağlamında, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik t-testi sonuçlarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar yetiştigi mekân değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir,  $t(487) = .55$ ,  $p > .05$ . Bu bulgu, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile yetiştigi mekân arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Ekonomik durum değişkeni bağlamında, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik ANOVA sonuçlarına Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablodaki analiz sonuçları; öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir,  $F = 1.00$ ,  $p > .05$ . Başka bir deyişle, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar, ekonomik durum değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde değişmemektedir.

### TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında; öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algıların "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı orta seviyede

olumlu bir tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum, mesleğin bilinçli ve bir ideal uğruna seçilmemesinden kaynaklanabilir. Araştırma bulgusu; Nakip ve Özcan (2016), Ömür ve Nartgün (2013), Tanel, Şengören ve Tanel (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Deniz (2020) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Deniz (2020) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum çok düşük düzeyde bulunmuştur. Bu durum, araştırmalardaki örneklem grupları arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında; öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, bölüm, yetiştigi mekân, ekonomik durum) bağlamında incelenmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırma bulgusu; Bulut (2009), Deniz (2020), Doğan Genç (2016), Tanel, Şengören ve Tanel (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007), Gökçe ve Sezer (2012), Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009), Yıldız (2019) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007), Gökçe ve Sezer (2012), Yıldız (2019) tarafından yapılan araştırmalarda, kızların lehine bir sonuç bulunmuştur. Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) tarafından yapılan araştırmada, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durum, araştırmalardaki örneklem grupları arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.



1.sınıf (kararsızım düzeyinde) ve 4.sınıf (kararsızım düzeyinde) gruplarındaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik algılarının 3.sınıf (kararsızım düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, öğrenimin başında olmanın (1.sınıflar için) ve mesleğe atılım için son seneyi geçirmiş olmanın (4.sınıflar için) vermiş olduğu daha fazla heyecandan kaynaklanabilir. Araştırma bulgusu; Çiçek Sağlam (2008), Tanel, Şengören ve Tanel (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Deniz (2020), Doğan Genç (2016), Tanrıoğen (1997), Terzi ve Tezci (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Yapılan bu araştırmalarda, sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum, araştırmalardaki örneklem grupları arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sınıf öğretmenliği (kararsızım düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına yönelik algılarının Okul öncesi öğretmenliği (kararsızım düzeyinde) grubundaki öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, Sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim görenlerin bölüm kaynaklı beklentilerinin farklılığından kaynaklanabilir. Anlamlı farklılığa ilişkin araştırma bulgusu; Bulut (2009), Deniz (2020), Gökçe ve Sezer (2012) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007) tarafından yapılan araştırmada, bölüme göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum, araştırmalardaki örneklem grupları arasındaki farklılıklardan kaynaklanabilir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar yetiştigi mekân değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırma bulgusu; Akkaya (2009), Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007), Deniz (2020) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma yönelik algılar arasında ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Araştırma bulgusu; Deniz (2020) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler şunlardır:

- Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun olumlu olmasını sağlamak amacıyla öğretmenlik meslek seçiminin etkin bir rehberlikle daha bilinçli seçimi sağlanabilir.
- Öğretmenlik mesleğine ilişkin sınıflar arası tutum farklılıklarının giderilmesi amacıyla sınıflar arasında sosyalleşmeyi sağlayabilecek kaynaştırma etkinlikleri düzenlenebilir.
- Öğretmenlik mesleğine ilişkin bölümler arası tutum farklılıklarının giderilmesi amacıyla bölümler arasında ortak ders uygulamaları gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırmada, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Bu kavramlar ile mesleki beklenti, mesleki kaygı gibi birtakım

kavramlarla aralarındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yapılabilir.

- Bu araştırma, çalışma grubu olarak devlet üniversitesi öğrencilerini temel almıştır. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma dönük olarak farklı eğitim kurumu tür ve kademelerinde, öğrenci ya da eğitimcilerle de benzer araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırmada, öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesine dönük olarak nicel yöntemden yararlanılmıştır. Benzer araştırmalar; "nitel" ya da "karma" yöntemler kullanılarak da yapılabilir.

## KAYNAKLAR

- Ahmad, I., Said, H., Zeb, A. Sihatullah ve Rehman, K. (2013). Effects of professional attitude of teachers on their teaching performance: Case of government secondary school teachers in Malakand Region, Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan. *Journal of Educational and Social Research*, 3(1), 25-32.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 35-42.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 114, 13-24.
- Büyükoztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Deniz, A. (2020). *Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve akademik güdülenme düzeylerinin incelenmesi: Bir vakıf üniversitesi örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan Genç, K. (2016). *Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi (Kocaeli örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 144-148.
- Gökçe, F. ve Sezer, G. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Uludağ Üniversitesi örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-23.
- Johnson, M. G. ve Howell, A. (2005). *Change in preservice teacher attitudes toward contemporary issues in education*. ED: 490725, www.eric.ed.gov (13.10.2020).

- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel.
- Katkat, D. ve Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 74-82.
- Nakip, C. ve Özcan, G. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 783-795.
- Oktay, A. (1991). Değişen toplumlarda aile ve eğitim. *Sosyo-Ekonomik Yönü İle Aile Sempozyumu*, İstanbul.
- Ömür, Y. E. ve Nartgün, Ş. S. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile güdülenme düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 2(2), 41-55.
- Tanel, R., Şengören, S. K. ve Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1-9.
- Tanrıoğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 55-67.
- Terzi, A. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Tezel, Ö., Gençten, A. ve Abacı, R. (2001). Fizik dersi öğretiminde öğretmen tutumlarının önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 49-55.
- Uz, H. ve Eryılmaz, A. (1999). Effects of socioeconomic status, locus of control, prior achievement, cumulative GPA, future occupation and achievement in mathematics on students' attitudes toward physics. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 105-112.
- Üstüner, İ. Ş. ve Sancar, M. (1999). Lise öğrencilerinin fizik kavramlarını anlama düzeylerini ve tutumlarını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 339-347.
- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.
- Yıldız, N. İ. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.